

Stockholm den 29 april 2026

R-2026/0246

Till Justitiedepartementet
Ju2026/00190

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 30 januari 2026 beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet Bodelning och betänketid – en effektivare process (SOU 2025:121).

Sammanfattning

Inledningsvis ställer sig Sveriges advokatsamfund över lag mycket positivt till den nya lagens syfte, det vill säga ett stärkt skydd för den som vill separera. I det följande kommenterar Advokatsamfundet det nya lagförslaget utifrån den rubriksättning som framgår av betänkandets sammanfattning.

Synpunkter

Utökade möjligheter till äktenskapsskillnad utan betänketid

Utredningen bedömer att betänketid även fortsättningsvis bör gälla när någon av makarna varaktigt bor med eget barn under 16 år. Motivet är att barnets intresse av att beslut om separation fattas omsorgsfullt fortsatt ska tillmätas särskild vikt. Även om betänketiden i vissa fall kan vara belastande för barnet, exempelvis vid osäkerhet i boendefrågor eller vid förekomst av våld, menar utredningen att det inte framkommit tillräckliga skäl för att avskaffa systemet i dessa situationer.

Advokatsamfundet delar utredningens bedömning att betänketid bör behållas i detta fall.

Utöver barnperspektivet fyller dock betänketiden en viktig funktion genom att skapa en tidsperiod då en make som befinner sig i en ekonomiskt utsatt situation kan erhålla underhållsbidrag under betänketiden. Ett omedelbart avskaffande av betänketiden i de fall där endast en make önskar erhålla äktenskapsskillnad skulle därför enligt Advokatsamfundets uppfattning riskera att försämra skyddet för den ekonomiskt svagare maken, särskilt i relationer där det råder ekonomisk obalans.

Betänketiden möjliggör därmed inte enbart eftertanke, utan fungerar även enligt Advokatsamfundets uppfattning som ett nödvändigt och stabiliserande inslag i uppbrottsprocessen. Med hänsyn till detta framstår det som ändamålsenligt att systemet med betänketid kvarstår i de fall där dels barnperspektivet gör sig gällande, dels där det fortfarande finns ett behov av att säkerställa ekonomiskt skydd för en make under omställningsperioden. Advokatsamfundet är mot bakgrund härav av uppfattningen att möjligheten till betänketid i de fall då endast en make ansöker om äktenskapsskillnad ska bestå.

Förslag för en effektivare och rättssäker bodelningsprocess

Utgångspunkter för ett förbättrat regelverk

Utredningen lyfter att bodelningsreglerna i sin nuvarande form ofta leder till långdragna processer där en make genom passivitet eller obstruktion kan försvåra den ekonomiska uppgörelsen efter en separation. Detta kan enligt utredningen ge upphov till så kallat eftervåld och ekonomiskt våld, något som särskilt drabbar kvinnor. De föreslagna lagändringarna syftar därför till att skapa en snabbare, mer rättssäker och mer jämställd bodelningsprocess.

Advokatsamfundet delar utredningens grundidé om att regelsystemet bör motverka ekonomiskt våld och stärka den ekonomiskt svagare partens möjlighet att lämna en relation. Detta är enligt Advokatsamfundet en viktig och nödvändig utgångspunkt. Samtidigt finns det skäl till viss försiktighet inför att införa alltför detaljerade och relativt omfattande processuella regler som ska gälla för samtliga bodelningsärenden.

Många bodelningar är idag inte så komplexa och konfliktfyllda som de nya lagförslagen åsyftar att avhjälpa och regelverket behöver därför vara flexibelt nog att fungera i både

enkla och mycket komplexa och konfliktfyllda situationer. Advokatsamfundets bedömning är att flera av de föreslagna reglerna riskerar att bli för detaljstyrda och inte fullt ut anpassade för den mångfald av bodelningsärenden som förekommer i praktiken. Det finns en risk att ökad reglering leder till tyngre administration för bodelningsförrättare och i vissa fall till mer komplexitet, snarare än till den effektivitet som eftersträvas.

Mot denna bakgrund framstår det enligt Advokatsamfundet som angeläget att lagstiftaren säkerställer att de nya reglerna inte skapar nya hinder eller försvårar hanteringen i de enklare bodelningarna, samtidigt som de erbjuder tillräckligt stöd i de riktigt svårbemästrade fallen där ekonomiskt våld är ett faktum.

Bodelning måste begäras senast tio år efter äktenskapsskillnad

Advokatsamfundet delar utredningens bedömning i sin helhet. Förslaget att införa en tioårig tidsfrist för att begära bodelning skapar ökad förutsebarhet och rättssäkerhet för makarna efter en skilsmässa. En fast tidsgräns minskar risken för sena och konfliktfyllda bodelningar, underlättar den ekonomiska planeringen och står i rimlig proportion till de praktiska situationer där bodelningen av olika skäl kan behöva dröja. Tioårsfristen framstår därför som väl avvägd och ändamålsenlig.

Nya verktyg för bodelningsförrättare

Advokatsamfundet anser att utredningens förslag i grunden är välmotiverade och i stora delar ändamålsenliga. Att stärka bodelningsförrättarens verktygslåda är i sig något som är nödvändigt för att motverka förhalning och säkerställa en effektiv process. Däremot finns det skäl till viss försiktighet. Flera av förslagen tenderar att bli väl detaljstyrda, vilket riskerar att försvåra uppdraget för bodelningsförrättarna i praktiken och samtidigt äventyra den opartiska roll som är central för funktionen. Vidare anser Advokatsamfundet att vissa av de nu framlagda förslagen snarare kan leda till en mer komplicerad handläggning än att bidra till den avlastning och tydlighet som utredningen eftersträvat.

Advokatsamfundet ser även en osäkerhet i att bodelningsförrättaren själv ska kunna hämta in uppgifter om makarnas tillgångar och skulder. Även om syftet är gott finns en risk att detta skapar passivitet hos parterna, förminskar deras eget ansvar i processen och i förlängningen gör att valet av bodelningsförrättare får en oproportionerligt stor

betydelse för bodelningens utfall. Detta kan påverka såväl rättssäkerheten som förtroendet för bodelningsförfarandet i sig.

Advokatsamfundet bedömer att det föreligger en betydande risk för att en part kommer att försöka förmå bodelningsförrättaren att inhämta underlag utan saklig grund. Detta kan i sin tur leda till diskussioner, främst rörande bodelningsförrättarens opartiskhet i förhållande till parterna, men även rörande ansvarsfördelningen för kostnaderna för en sådan utredning. Enligt samfundets uppfattning riskerar bodelningsförrättaren därmed att återkommande hamna i situationer där dennes neutrala ställning gentemot båda parter ifrågasätts.

Därutöver innehåller utredningens förslag ett utökat krav på materiell processledning. Enligt Advokatsamfundet ställer detta mycket höga krav, inte bara på bodelningsförrättarens faktiska opartiskhet och sakkunnighet, utan även på parternas uppfattning om densamma.

Eftersom bodelningsförrättarens neutralitet och opartiskhet utgör en grundläggande förutsättning för uppdraget som sådant och i synnerhet för möjligheten att verka för en förlikning mellan parterna, kan denna risk inte förbises.

Motsvarande synpunkter kan även framföras beträffande förslaget att bodelningsförrättaren ska ges möjlighet att förelägga en part med vite.

Vidare vill Advokatsamfundet framhålla att utredningens förslag kan förutses få begränsad praktisk betydelse, särskilt med hänsyn till att bodelningsförrättarens utökade befogenheter kommer att sakna reell genomslagskraft i situationer där en part innehar tillgångar utomlands eller i form av bolagsinnehav. Mot bakgrund av att det typiskt sett är just dessa tillgångsslag som ligger till grund för de mest långdragna och komplicerade bodelningarna, ifrågasätter Advokatsamfundet det övergripande syftet med utredningens förslag i denna del.

Advokatsamfundet vill i detta sammanhang även uppmärksamma de särskilda problem som kan uppkomma i situationer där boutredningsmannen också är bodelningsförrättare. Även om utredarna har föreslagit att flera av de nya befogenheterna inte ska tillämpas i dessa fall, kvarstår en risk för oklarhet för de inblandade. Advokatsamfundet anser det dessutom anmärkningsvärt att det föreslås en så aktiv och ingripande roll för en bodelningsförrättare, det vill säga en aktör som

saknar förvaltarroll, samtidigt som motsvarande regler inte avses gälla för boutredningsmän.

Avslutningsvis vill Advokatsamfundet lyfta fram en särskild farhåga, om än till viss del av intern karaktär, nämligen risken för att missnöjda parter i ökad utsträckning kommer att använda sig av disciplinmätningar till Sveriges advokatsamfund. Detta kan exempelvis aktualiseras i situationer där en part är missnöjd med att bodelningsförrättaren inte vidtar de utredningsåtgärder som parten önskar, eller tvärtom på grund av att sådana åtgärder vidtas. Även om detta är en risk som den enskilde advokaten får vara beredd att bära vid antagande av uppdraget, är det en omständighet som bör beaktas.

I förlängningen kan detta annars leda till att färre advokater är beredda att åta sig uppdrag som bodelningsförrättare samt även till att färre jurister och advokater väljer att verka inom detta rättsområde. Därigenom kan återväxten av jurister inom familjerätten ytterligare försvagas.

Utredningens förslag kan därutöver förväntas medföra ökade kostnader för utbildning av nya jurister, vilket belastar den enskilde näringsidkaren. Detta är särskilt angeläget att beakta mot bakgrund av att de flesta advokatbyråer med inriktning mot familjerätt består av ett begränsat antal advokater. Kostnaderna för att utbilda biträdande jurister i syfte att uppfylla såväl kompetenskraven som de utökade befogenheterna riskerar därmed att få en hämmande effekt vid nyanställningar.

De ökade kompetenskraven och utredningens förslag till utökade befogenheter förutsätter vidare enligt Advokatsamfundet ett ytterligare ökat krav på specialisering, vilket möjligen låter sig göras för jurister verksamma i större städer. Detta är dock svårt för jurister verksamma vid mindre, allmänpraktiserande, byråer i mindre städer, vilket också måste beaktas.

Advokatsamfundet anser således att, även om vissa delar av förslaget i denna del är positiva, frågan om bodelningsförrättarens eventuella nya befogenheter måste utredas vidare. En sådan översyn bör ske parallellt med en översyn av även boutredningsmannens roll.

Se även vidare särskilt avsnittet nedan avseende kompetenskraven.

Advokatsamfundet ställer sig dock positivt till att bodelningsförrättaren, vid en parts omotiverade passivitet eller utevaro, ska kunna avgöra bodelningen på befintligt material. Detta är ett viktigt verktyg för att motverka obstruktion under bodelningsprocessen. Det skyddar vidare den part som aktivt försöker få till stånd en bodelning och säkerställer att processen inte kan blockeras genom strategisk inaktivitet. Detta förslag är både praktiskt och rättssäkert, och bidrar påtagligt till effektiviteten av bodelningsförfarandet.

Sammantaget välkomnar Advokatsamfundet ambitionen att effektivisera systemet, men understryker vikten av att regleringen utformas så att den inte tillför onödig komplexitet eller rubbar utgångspunkten i lagstiftningen, det vill säga att det är parterna som styr processen, eller balansen mellan parterna och bodelningsförrättaren.

Mellanbeslut och särskild talan i bodelningsfråga

Advokatsamfundet välkomnar utredningens förslag att införa möjlighet till mellanbeslut med fullföljdshänvisning. Detta är ett viktigt steg för att skapa tydlighet i handläggningen och ge parterna ett klart besked i prejudiciella frågor, som i praktiken ofta är avgörande för bodelningens fortsatta handläggning. Detta är således ett värdefullt och efterfrågat processekonomiskt verktyg och ett angeläget sätt att värna rättssäkerheten.

Däremot delar Advokatsamfundet inte utredningens uppfattning att ett förordnande av bodelningsförrättare och dess möjlighet att fatta beslut i prejudiciella frågor ska utgöra ett rättegångshinder i domstol. En sådan ordning riskerar att missbrukas på så vis att en part omgående efter en ansökan om äktenskapsskillnad kan ansöka om bodelningsförrättare, enbart i syfte att förhindra domstolsprövning av en viss fråga. Detta kan leda till strategiska låsningar, osäkerhet i rättstillämpningen och en otillbörlig påverkan på parternas möjligheter att få sin sak prövad av domstol.

Vidare utgör bodelningsförrättarens process en summarisk handläggning där möjligheterna till bevisning är mer begränsad än i domstol. Att ett förordnande om bodelningsförrättare kan medföra att ett rättegångshinder vid prövning av en prejudiciell fråga föreligger riskerar därför enligt Advokatsamfundet att försämra parternas möjlighet till fullgod bevisprövning och därmed parternas materiella rättssäkerhet.

Mot denna bakgrund anser Advokatsamfundet att möjligheten till mellanbeslut med fullföljdshänvisning är positivt, men att den föreslagna regleringen om rättegångshinder inte bör införas.

En tidsgräns för bodelningsförrättningen

Advokatsamfundet delar inte utredningens slutsats om att införa en lagstadgad tidsfrist om nio månader för bodelningsförrättarens uppdrag. Även om syftet att motverka utdragna bodelningsprocesser är hedervärd och efterlängtat riskerar en sådan bestämmelse att skapa betydande problem för bodelningsförrättare i praktiken.

En lagstadgad tidsfrist kommer sannolikt att ge parterna intrycket att en bodelning alltid ska vara avslutad inom nio månader. När så inte sker, vilket i mer komplexa och konfliktfyllda ärenden ofta är ofrånkomligt, ökar risken markant för anmälningar till Sveriges advokatsamfunds disciplinnämnd. Detta särskilt med beaktande av att lagen, såsom förslaget lyder, saknar sanktioner om tidsfristen överskrids.

Detta riskerar att belasta både Sveriges advokatsamfunds disciplinnämnd och bodelningsförrättarnas arbete i att driva bodelningsförfarandet framåt. Därtill kan det även bidra till att ytterligare polarisera redan konfliktfyllda ärenden.

Därutöver innebär den föreslagna tidsfristen en risk för att allt färre advokater och jurister kommer att vilja åta sig uppdrag som bodelningsförrättare i framtiden. Uppdraget är redan i nuläget komplext, tidskrävande och ofta konfliktfyllt. Om advokater och jurister dessutom ska riskera disciplinära påföljder på grund av parternas orealistiska förväntningar eller komplicerade ärenden, kan det leda till att erfarna advokater och jurister avstår från att åta sig dessa uppdrag. Det skulle i sin tur försämra tillgången till kompetenta bodelningsförrättare och försvaga bodelningsförfarandets kvalitet och effektivitet (här hänvisas även till vad som ovan har anförts avseende återväxten).

Mot denna bakgrund är Advokatsamfundet av uppfattningen att en lagstadgad tidsfrist inte är ändamålsenlig, utan i stället riskerar att få motsatt effekt än vad utredningen avsett.

Förslag om kostnaderna för bodelningen

Advokatsamfundet anser att förslagen i denna del i grunden är väl genomtänkta och bidrar till att stärka den ekonomiskt svagare makens möjligheter att få en bodelning genomförd.

Däremot ställer sig Advokatsamfundet tveksamt till förslaget att bodelningsförrättaren, utan yrkande från part, ska kunna besluta om en skevdelning av bodelningsförrättarens kostnader. En sådan ordning riskerar att rubba balansen i processen genom att ge bodelningsförrättaren ett betydande självständigt inflytande över kostnadsfördelningen. Detta kan leda till att processen i mindre utsträckning styrs av parterna själva och i större utsträckning av bodelningsförrättarens egen bedömning.

Ett sådant system ställer också avsevärt högre krav på bodelningsförrättaren, inte bara i fråga om saklighet och omdöme, utan även i fråga om dokumentation och motivering för att undvika tvister eller disciplinära påföljder. Risken kan bli att uppdraget blir mer betungande och att färre advokater och jurister är villiga att åta sig rollen som bodelningsförrättare, vilket skulle kunna förminska både tillgången till och kvaliteten på erfarna bodelningsförrättare (se även i detta sammanhang vad som ovan har anförts avseende återväxten).

Vissa beslut av bodelningsförrättare skall kunna verkställas

Advokatsamfundet är positivt till utredningens förslag att bodelningsförrättarens beslut och i förekommande fall ett avtal upprättat mellan makarna ska kunna utgöra en exekutionstitel. Detta är ett viktigt och efterlängt steg som avsevärt stärker bodelningsinstitutionens effektivitet och gör det möjligt för parterna att få direkt verkställighet utan att först behöva ansöka om en särskild exekutionstitel i domstol. Förslaget kan därmed minska både tidsåtgång och kostnader, samtidigt som det motverkar förhållning från ena partens sida.

Däremot är Advokatsamfundet mer tveksamt inställd till att bodelningsförrättaren ensam ska kunna besluta om förskott på bodelningslott och att detta beslut ska utgöra en exekutionstitel. Även om syftet att stärka den ekonomiskt svagare parten är förståeligt, innebär denna befogenhet mycket stora krav på bodelningsförrättarens omdöme och ansvar. Det kan också leda till att bodelningsförrättaren utsätts för påtryckningar från parterna, särskilt i konfliktfyllda ärenden, vilket i sin tur ökar risken för anmälningar till Sveriges advokatsamfundets disciplinnämnd.

Det finns därför en betydande risk för att denna befogenhet blir kontraproduktiv på så vis att den kan avskräcka advokater från att åta sig uppdrag som bodelningsförrättare och därigenom begränsa tillgången till kompetenta bodelningsförrättare. Detta skulle i förlängningen kunna skapa större problem för bodelningsförrättarförfarandet än vad utredningens förslag avser att lösa.

Anslutningsklander

Advokatsamfundet är positivt till utredningens förslag om att införa möjligheten till anslutningsklander. Förslaget minskar risken för att parter väljer att klandra ett bodelningsbeslut enbart av rädsla för att den andre parten annars ska göra det. Detta förekommer i dag relativt ofta och leder till onödiga processer, ökad konflikt mellan parterna och en betydande belastning på domstolarna.

Genom att införa möjligheten till anslutningsklander skapas en mer balanserad ordning, där parterna inte längre behöver agera strategiskt eller defensivt för att minimera riskerna för rättsförlust. Denna lagändring kan även förväntas leda till att färre bodelningsbeslut klandras utan goda skäl och därmed till en mer ändamålsenlig hantering av bodelningsärendena och en avlastning för domstolsväsendet.

Tydligare kompetenskrav för bodelningsförrättare

Advokatsamfundet delar utredningens bedömning att det behövs uttryckliga kompetenskrav för den som ska kunna utses till bodelningsförrättare. Med tanke på uppdragets komplexitet och de utökade befogenheter som föreslås, såsom möjligheten att fatta direkt verkställbara beslut, begära in uppgifter från tredje man, vitesförelägga parter, fatta beslut om förskott till part och fatta mellanbeslut, är det en absolut nödvändighet att säkerställa att uppdraget utförs av advokater och jurister med hög kompetens och integritet.

I denna del anser dock Advokatsamfundet att kraven bör ställas ännu högre än vad utredningen föreslår, för det fall utredningens förslag antas. De långtgående befogenheter som bodelningsförrättaren föreslås att få motiverar en särskilt hög grad av juridisk och processuell skicklighet samt praktisk erfarenhet av avancerad familjerätt och förmögenhetsrätt.

Advokatsamfundet anser att det visserligen i dag finns ett antal advokater och jurister som kan sägas besitta erfarenhet och delar av den kompetens som krävs. Även dessa

saknar dock, naturligt nog, erfarenhet av de nya verktyg som utredningen föreslår. Detta innebär att det kommer att ställas krav på vidareutbildning även för redan erfarna och kompetenta bodelningsförrättare.

Advokatsamfundet konstaterar också att det med det föreslagna regelverket uppstår en inkonsekvens mellan kompetenskraven för bodelningsförrättare och för boutredningsmän. Detta är inte önskvärt, särskilt eftersom en boutredningsman, utan särskilt förordnande, även blir bodelningsförrättare i de dödsbon där bodelning ska äga rum innan arvskifte sker. Det framstår därför som märkligt och oförutsägbart att dessa uppdrag skulle omfattas av olika kompetenskrav, trots att de i praktiken innebär liknande ansvar och befogenheter.

Mot denna bakgrund anser Advokatsamfundet att kompetenskraven bör skärpas ytterligare, för det fall utredningens förslag antas. Detta för att säkerställa enhetlighet, kvalitet och rättssäkerhet såväl i rena bodelningsärenden som i ärenden som rör såväl bodelning som arvskifte.

Som tidigare har anförts bedömer Advokatsamfundet att utredningens förslag även riskerar att verka begränsande för antalet advokater och jurister som är villiga, eller har ekonomiska förutsättningar, att underkasta sig det föreslagna regelverket. Detta kan i förlängningen leda till att kretsen av möjliga och lämpliga kandidater för uppdraget som bodelningsförrättare reduceras ytterligare.

Enligt Advokatsamfundet utgör även denna omständighet skäl för att frågan om ett så genomgripande förändrat system för bodelningsförrättare bör bli föremål för fortsatt utredning, i syfte att säkerställa att samtliga berörda intressen kan tillgodoses på ett ändamålsenligt sätt.

Förslag på förändringar för boutredningsman och skiftesman

Advokatsamfundet ser positivt på att även reglerna i ärvdabalken justeras för att skapa en mer enhetlig och modern ordning för arvskiften, särskilt i de delar där det finns tydliga beröringspunkter med bodelningsförfarandet. Det är välkommet att vissa av de föreslagna processuella verktygen även ska kunna tillämpas av skiftesmän och boutredningsmän i den mån de agerar i egenskap av bodelningsförrättare.

Samtidigt vill Advokatsamfundet återigen betona att kompetenskraven måste harmoniseras. Som tidigare anförts är det inte önskvärt att boutredningsmän inte

omfattas av motsvarande kompetenskrav, trots att de förväntas tillämpa samma omfattande regelverk. En sådan skillnad i kravnivå riskerar att leda till otydlighet, varierande kvalitet och osäkerhet i rättstillämpningen.

För att regelverket ska bli konsekvent, rättssäkert och praktiskt fungerande behöver kompetenskraven för uppdragen enligt ärvdabalken och äktenskapsbalken därför justeras så att de ligger på jämförbar nivå.

Ikraftträdande

Advokatsamfundet delar inte utredningens bedömning att de föreslagna lagändringarna bör träda i kraft redan den 1 juli 2027. Det finns flera frågor som först bör bli föremål för ytterligare utredning. Detta gäller särskilt mot bakgrund av behovet av en samordnad översyn och synkronisering av regelverket avseende bodelningsförrättare och boutredningsmän.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander